

74x1000000000

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy boshqarma
Ro'yxatga olindi: №
2024 y. «15» 1
«3» 07 2024y.

«TASDIQLAYMAN»
NamMQI rektori

Sh. Ergashev

2024 yil «03» 07

TRANSPORT UMUMIY KURSI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	700 000	Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
	1000 000	Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	710 000	Muhandislik ishi
	1010 000	Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishlari:	60713200	Transportda tashishni tashkil etish va boshqarish (<i>transport turlari bo'yicha</i>)
	61040100	Transport logistikasi (<i>transport turlari bo'yicha</i>)

Namangan 2024

Fan/modul kodi TUK1206 TUK2116		O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS-kreditlar 6	
Fan/modul kodi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlar (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Transport umumiy kursi	3-semestr 90 (44 m / 46 a)	3-semestr (90)	180	
2.	<p>I. Fanining mazmuni: Fanning maqsadi – Fanni o'zlashtirishdan maqsad - talabalarda nafaqat avtomobil transporti sohasida, balki u bilan hamkorlikda faoliyat yurituvchi barcha transport turlari bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirish hisoblanadi.</p> <p>O'quv fanining asosiy vazifasi transport tizimining hozirgi holatini o'rganish, mamlakat transport tizimiga kiruvchi asosiy transport turlarining o'ziga xos xususiyatlari bilan tanishtirish, har xil transport turlarining asosiy ish ko'rsatkichlari, tavsifi, o'zaro yondashuvining muammolari va shakllarini o'rgatishdan iborat. Transport ta'minotini baholashning asosiy qoidalari, mamlakat transport tizimida har xil transport turlarining roli, ularning o'zaro hamkorlikda ishlashini tashkil etish va ulardan foydalanish bo'yicha nazariy bilimlar berish va amaliy ko'nikmalar hosil qilishdir.</p> <p>Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> transportda yuk va yo'lovchilarni tashishning o'ri va sotsial-iqtisodiy ahamiyati; transport sohasida Davlatning siyosati hamda uning mamlakat va jahonda rivojlanish tendensiyasi va istiqbollari; transport turlari bo'yicha asosiy tushunchalar; har xil transport turlari bo'yicha asosiy ish ko'rsatkichlari va ularni yaxshilash imkoniyatlari; har xil transport turlari o'zaro yondashuvining texnik, texnologik va tashkiliy tavsiflari; transportning atrof-muhitga ta'siri haqida tasavvurga ega bo'lishi; sohadagi chet el va mamlakatdagi ilmiy-texnik taraqqiyot haqidagi ma'lumotni tizimlashtirishni; turli transport turlaridan foydalanish sharoitlarini aniqlashni; transport turlari bo'yicha ish ko'rsatkichlarini hisoblashni; sohadagi mavjud asosiy huquqiy va me'yoriy hujjatlarni bilishi va ulardan foydalana olishi; transportlarda tashishga bo'lgan talablarni o'z vaqtida qondirish; transport turlari bo'yicha ular ishini belgilovchi ko'rsatkichlardan foydalanish; transport vositalari ish unumdorligini oshirish; transport turlari bo'yicha xizmat ko'rsatish sifati va uning raqobatbardoshligini iqtisodiy baholash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. 				

<p>Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 3-semestr</p> <p>1-modul. Transport tizimining umumiy tavsiflari. 1-mavzu. Transport tizimining umumiy tavsifi Transport bozorining mamlakat iqtisodiyotidagi roli. Transport tizimining tarkibiy-funksional tavsifi. Transport tizimining yagonaligi konsepsiyasining mohiyati va rivojlanishi. Jahon transport tizimida O'zbekiston transportining o'ri.</p> <p>2-mavzu. Transport bilan ta'minlanganlik va transport faoliyatini boshqarish tizimi Transport jarayoni haqida umumiy tushunchalar. Tashish jarayoni asosiy elementlari. Transport ishining asosiy ko'rsatkichlari. Transportda o'zaro harakatlar, muvofiqashtirish va raqobat. Transport-ekspeditsiya ishlarining asoslari.</p> <p>3-mavzu. Transport turlarini tanlash tamoyillari va uslublari. Transport turlari rivojlanishining kiskacha tarixi. Transport xizmatlarining iste'molchilar tomonidan transport turlarini tanlash tamoyillari. Yuklarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari. Transportning ixtisoslashtirilgan va noan'anaviy turlari, ularning tavsiflari va rivojlanish muammolari</p> <p>4-mavzu. Avtomobil transporti. Avtomobil transporti, uning o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari. Avtomobil transporti asosiy texnika jihozlari, Avtomobil transportining texnik-iqtisodiy xususiyatlari. Avtomobil transportini rivojlantirish istiqbollari.</p> <p>5-mavzu. Avtomobil-yo'l infratuzilmasi Avtomobil yo'llarining ahamiyati. O'zbekiston avtomobil yo'llarining tavsifi va ko'rsatkichlari. Xalqaro avtomagistrallarni belgilash. Avtomobil-yo'l infratuzilmalari. O'zbekistonning transport koridorlari (yo'laklari). Transport koridorlarini rivojlantirish bo'yicha xalqaro dasturlar.</p> <p>6-mavzu. Temir yo'l transportining texnik-iqtisodiy tavsifi va rivojlanish muammolari Temir yo'l transporti, uning o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari. Temir yo'l transportining asosiy texnik-ekspluatatsion xususiyatlari va texnik jihozlari. Temir yo'l transportida yuk va passajirlarni tashish istiqbollari. Temir yo'l transportini rivojlantirish muammolari</p> <p>7-mavzu. Daryo transportining tavsifi va rivojlanish istiqbollari Daryo transportining asosiy texnika jihozlari. Daryo transportining texnik-iqtisodiy xususiyatlari. Daryo transportini rivojlantirish istiqbollari.</p> <p>8-mavzu. Dengiz transportining tavsifi va rivojlanish istiqbollari Dengiz transporti haqida tushuncha. Dengiz transportining rivojlanish imkoniyatlari. Dengiz transportining texnik-iqtisodiy xususiyatlari. Dengiz transporti asosiy texnika jihozlari</p>

9-mavzu. Havo transportining tavsifi va rivojlanish istiqbollari
Havo transporti texnika jihozlari. Havo transportining texnik-iqtisodiy xususiyatlari. Havo transportini rivojlantirish istiqbollari

10-mavzu. Shahar va shahar atrofi transporti
Shaharlar va boshqa aholi punktlariga transport xizmatlari ko'rsatishning o'ziga xos xususiyatlari. Shahar va shahar atrofi transportining har xil turlaridan ratsional foydalanish sohalari. Shaharlarning majmuaviy transport sxemalarini loyihalash. Transport tarmog'ini loyihalash ketma-ketligi. Transport uzellari.

11-mavzu. Energiya transporti
Energiya ta'minoti asosiy manbalari. Energiya transportining o'ziga xos xususiyatlari, muammolari va rivojlanish tendentsiyasi. O'zbekiston respublikasida energiya transportining muhim ob'ektlari. Energiya ta'minoti loyihalari va texnik holati.

12-mavzu. Sanoat transporti
Sanoat transportining turlari va ularning tavsifi. Sanoat transportining har xil turlaridan ratsional foydalanish sohalari. Sanoat transporti maxsus turlarining o'ziga xos xususiyatlari va ularni rivojlantirish yo'nalishlari.

13-ma'ruza. Quvur tarmoqli transport.
Quvur tarmoqli transportning tuzilishi va turlari. Quvur tarmoqli transportda ishlatiladigan jihozlar.

14-mavzu. Yo'lovchilarni tashish
Yo'lovchilarni tashishning transport turlari o'rtasida taqsimlanishi. Asosiy yo'lovchi oqimlarining tavsiflari va aholining harakatlanuvchanligi. Aholining transport harakatlanuvchanligini aniqlash. Yo'lovchilarning o'rtacha qatnov masofasi. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatishning sifat ko'rsatkichlari. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifatini baholash mezonlari. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifatini integral baholash.

15-mavzu. Yuklarni tashish
Yuklarni tashishning transport turlari o'rtasida taqsimlanishi. Asosiy yuk oqimlarining tavsifi. Yuk tashish hajmi va yuk oboroti. Yuklarni "eshikdan-eshikkacha" va "aniq muddatda" tashishlar. Yuk egalariga transport xizmatlari ko'rsatishning sifat ko'rsatkichlari. Yuklar sifatini saqlash.

16-mavzu. Shaharlarning majmuaviy transport sxemalarini loyihalash.
Transport tarmoqlarini loyihalash ketma-ketligi. Transport uzellari. Shahar transportini yanada rivojlantirish istiqbollari.

17-mavzu. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifat ko'rsatkichlari.
Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifatini baholash mezonlari. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifatini integral baholash.

18-mavzu. Transportda huquqiy munosabatlar
Ichki va xalqaro tashishlarda shartnoma munosabatlari. Transportda hujjatlar. Yuk egalari va tashuvchilarning yuklar va yo'lovchilarni o'z vaqtida etkazish bo'yicha javobgarligi. Xalqaro tashuvlarni amalga oshirishda Inkoterms-2010 qoidasining ahamiyati.

19-mavzu. Transportning ixtisoslashtirilgan va noan'anaviy turlari.
Ihtisoslashtirilgan transportlarni tasnifi. Ihtisoslashgan transportlarni rivojlarish muommolari. Shahar transporti tarmoqlari va texnik jihozlari.

20-mavzu. Transport turlarini tanlash tamoyillari va uslublari
Transport xizmatlarining iste'molchilari tomonidan transport turlarini tanlash tamoyillari. Yuklarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari. Yo'lovchilarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari. Transportning har xil turlaridan samarali foydalanish sohalari.

21-mavzu. Transportda ilm-fan, ekologiya va xavfsizlik
Transportning ilmiy muammolari. Intellektual transport tizimlari. Transportda ekologiya muammolari. Har xil transport turlarida ekologiya muammolari va uni bartaraf etish yo'llari. Transportda xavfsizlik muammolari. Har xil transport turlarida harakat xavfsizligini ta'minlash muammolari va uni bartaraf etish yo'llari.

22-mavzu. Transportda ekologiya muammolari
Har xil transport turlarida ekologiya muammolari va uni bartaraf etish yo'llari. Transportda xavfsizlik muammolari. Har xil transport turlarida harakat xavfsizligini ta'minlash muammolari va uni bartaraf etish yo'llari.

Amaliyot ishlarini ro'yxati
Amaliyot mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.
3-semestr

1. Transport tizimining umumiy tavsifi
2. Transport jarayonlari.
3. Yo'lovchilarni tashish
4. Yuklarini tashish
5. Temir yo'l transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
6. Avtomobil transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
7. Dengiz transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
8. Daryo transportining tavsifi va rivojlanish istiqbollari.
9. Havo transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
10. Shahar transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
11. Transportning turini tanlash tamoyillari va usullari
12. Yuklarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari
13. Avtomobil-yo'l infratuzilmasi
14. Shahar va shahar atrofi transporti;
15. Sanoat transporti;
16. Yo'lovchilarga texnik xizmat ko'rsatishning sifat ko'rsatkichlari

17. Yo'lovchilarni tashish uchun transport turini tanlash;
18. Yuklarni tashish hajmi va yuk oboroti;
19. Halqaro avtomagistrallarni belgilash;
20. Transportda xuquqiy munosabatlar;
21. Transportda ilm-fan, ekologiya va xavfsizlik;
22. Tashishga ketadigan xarajatlar va transport tariflari;
23. Bozor iqtisodiyoti sharoitlarida transport tariflarini qurish tamoyillari;

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Mustaqil ta'limni tashkil etish va uning tarkibi

Mustaqil ta'lim quyidagi shakllarda tashkil etiladi:

- fan va texnikani eng so'ngi yutuqlarini internet tizimi va davriy nashrlardan aniqlab, o'rganib referat shaklida rasmiylashtirish va bu xaqida kafedrada yoki seminarlarda axborot berish;
- ma'ruza darslarida muayyan mavzu bo'yicha tinglangan ma'lumotlarni tarqatma materiallardan foydalanib, qo'shimcha materiallarni o'zlashtirib mustaqil qayta ishlash;
- o'rganilayotgan mavzu bo'yicha o'quv amaliyotida mavjud yangiliklarni o'zlashtirish.

Mustaqil ta'limni tashkil etish shakli va uning tarkibi

1. Transport tizimining umumiy tavsifi va turlarini o'rganish
2. Avtomobil transportini o'ziga xos xususiyatlari va texnik jihozlarni o'rganish
3. Daryo, dengiz hamda havo transportining o'ziga xos xususiyatlari va texnik jihozlarni o'rganish.
4. Avtomobil transporti, uning o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari.
5. O'zbekistonning transport koridorlari (yo'laklari) hamda transport koridorlarini rivojlantirish bo'yicha xalqaro dasturlar.
6. Asosiy yo'lovchi oqimlarining tavsiflari va aholining harakatlanuvchanligi.
7. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatishning sifat ko'rsatkichlari.
8. Yo'lovchilarni tashish o'rtacha qatnov masofasi hamda transport turlari o'rtasida taqsimlanishini o'rganish
9. Transport turlarining o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari.
10. Transportning ixtisoslashtirilgan va noan'anaviy turlari, ularning tavsiflari va rivojlanish istiqbollari.
11. Shahar va shahar atrofi transportining o'ziga xos xususiyatlari va texnik jihozlarni o'rganish.
12. Tashishga ketadigan xarajatlar va transport tariflari hamda xalqaro tashuvlarni amalga oshirishda Inkoterm-2010 qoidasining ahamiyati
13. Transportda ekologiya muammolar va ularni yechimlarini o'rganish.
14. Temir yo'l transportining o'ziga xos xususiyatlari va texnik jihozlarni o'rganish.
15. Transportda ilmiy, havfsizlik hamda ekologiya muammolar va ularni yechimlarini o'rganish

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha tomonidan maketlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.

V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

Fan bo'yicha talabalarning bilimiga, o'quvi va ko'nikmasiga quyidagi talablar qo'yiladi:

- xalq xo'jaligida TVning ahamiyati haqida;
- TVni tasniflanishi haqida;
- TVni takomillashtirish yo'nalishlari haqida;
- ilmiy-texnik adabiyotlardan foydalanish;
- transport vositalarining asosiy ilmiy-texnikaviy muammolari vataraqqiyot istiqbollari;
- muayyan ishlatish sharoitlari uchun transport vositalarini tanlash va komplektlash;
- TV ning foydalanish xususiyatlari ko'rsatkichlarini hisoblash;
- TV konstruksiyasini tahlil qilish va baholash ko'nikmalariga ega bo'lish kerak;
- avtomobillar texnik ekspluatatsiyasining jamiyatdagi o'rni va ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati;
- sohadagi davlat siyosati hamda ularing rivojlanish tendentsiyasi va istiqbollari;
- nostandart jihozlar va maxsus asbobo-uskunalar haqida tasavvurga ega bo'lishi;
- sohadagi ilmiy-texnik taraqqiyot haqida ma'lumotlarni tizimlashtirishni;
- avtomobillarni saqlashni tashkil etish va turli ekstremal sharoitlarda ham ularning ishlash qibilyatini ta'minlash;
- korxonani modernizatsiya qilish uchun texnologik jihozlarni tanlash, o'rnatish va ishlatish texnologiyalarini o'zlashtirish;
- nostandart jihozlarning loyihalarini kompyuterlardan foydalanib bajarish;
- tayyorlangan nostandart jihozlardan foydalanish yo'riqnomalarini ishlab chiqish;
- texnologik jihozlarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlashni tashkil etish ko'nikmalariga ega bo'lishadi.

Malakaga ega bo'lishi:

- sohadagi mavjud asosiy xuquqiy, me'yoriy-texnik va texnologik hujjatlarni;
- texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash sifatini ta'minlashda jihozlarning o'rmini;
- avtotransport korxonasidagi texnologik va mehnat sharoitini yaratuvchi maishiy jihozlarni xavfsiz ekspluatatsiya qilish, ularga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlashni;
- avtotransport korxonalarini texnologik jihozlar bilan ta'minlash me'yorlari, nostandart jihozlar va moslamalarni loyihalash va ularni texnik - iqtisodiy baholashni bilishi va ulardan foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

4.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol-keys-stadilar;
- amaliyot mashg'ulotlari;
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash.

5.	<p>VII. Kreditni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p style="text-align: center;">Tavsiya etiladigan adabiyotlar ro'yhati</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. B.A.Xo'jayev "Yagona transport tizimi va har xil transportlar o'zaro yondoshuvi". T.: "Mehnat", 2004 – 253 b. 2. Галабурда В.Г. и др. Единая транспортная система. М.: Транспорт, 2001.– 303 с. 3. Н.А.Троицкая, А.Б.Чубуков. "Единая транспортная система", М.: "Академия", 2003 г. «Академия», 2003. — 240 с. 4. Ester A. Hoel. «Transportation Infrastructure Engineering. A Multimodal Integration», 2011 5. A.Nazarov. X.Ataxanov. A.Ustaboyev. Transport logistikasi. O'quv qo'llanma. Namangan, "Mashrab", nashriyoti. 2022 y. 270 b. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sh.Mirziyoev. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi"to'g'risidagi Farmoni ("Xalq so'zi", gazetasi, 2017 yil, 8 fevral) 3. Sh. Mirziyoev. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. T.: O'zbekiston, 2017. 4. Ю.И.Аксенов "Единая транспортная система". М.: "Высшая школа", 1993 г. 5. Вахламов.В.К. "Автомобили: Эсплуатационные свойства М: Издательский центр "Академия" 2004-528 с. <p style="text-align: center;">Axborot manba'lari</p> <p>window.edu.ru/resource/215/80215 www.twirpx.com/file/466324/ https://arm.tdpus'hf.uz/kitoblar/fayl_682_20210430.pdf https://bilimlar.uz/darsliklar/</p>
7.	<p>Namangan muhandislik-qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ul(lar): Z.Isoqova-NamMQI "Transport logistikasi" kafedra dotsenti, (PhD) V.Tumanbayeva-NamMQI "Transport logistikasi" stajyor o'qituvchi</p>
9.	<p>Taqrizchilar: Boydedayev M.- NamMQI "YHH" kafedra dotsenti, (PhD)</p>